VERTALING VAN SARGA XII VAN HET OUDJAVAANSCH E RAMAYANA.

DOOR

DR. H. H. JUYNBOLL. ¹⁾

XII
Nadat de nacht verstreken was, ging de Maangod onder. Bijna zou de dag aanbreken, zoodat de lotussen (tuñjung) ontloken. De nachtlotussen (kumuda) hielden op, schoon te zijn en sloten zich, kwijnend en verflenst, om geen andere reden, dan omdat zij de schoonheid zagen van de bekoorlijke daglotussen (padma) (1).

En de sterren gingen ook alle onder, terwijl zij den Maangod vergezelden naar het westen, als liefhebbende vrouwen, die haren echtgenoot volgen, overal waarheen hij gaat, zoo volgden zij de ondergaande maan (2).

Daar in Langkā ontwaakten alle vrouwen, met loshangende haren, kwijnend, vermoeid van het minnespel. De Maangod vluchtte bevreesd weg en ontvlood beschaamd, omdat zijne schoonheid onderdeed voor die der vrouwen (3) ²⁾ . . .

De meisjes wuschen zich en versierden zich, inderdaad vriendelijk en liefelijk was haar blik. Zij tooiden zich en smeerden hare wenkbrauwen in met collyrium. Wat is toilet toch een nuttig hulpmiddel! (31).

Voortdurend was haar mond welriekend; zelfs zonder geparfumeerd te zijn ³⁾ was hij altijd geurig. En opgeruimd parfumeerden zij zich den mond, verlegen en verheugd zich de handen wasschende (32).

Evenzoo versierden de jongelingen zich allen; hunne kleederen waren schoon van kleur en welriekend. Stralend en glanzend

¹⁾ Sarga XI is vertaald in deel 81, blz. 121—133, dezer Bijdragen.

²⁾ De inhoud van vers 4—30 is zoo erotisch, dat eene vertaling hiervan onmogelijk is.

³⁾ Bināsita van Skr. wāsita (geparfumeerd). Zie mijne O.Jav. Ned. Wdl. p. 525, s. v. wāsita. Het woord bāsita ontbreekt in deze beteekenis ook in van der Tuuk's Kawi-Bal. Wdb.

was hun gelaat, als een teeken, dat zij pas mingenot gesmaakt hadden (33).

Allen blanketten zich, bekoorlijk en geurig, en hunne geliefden boden hunne liefelijkheid ¹⁾ aan. Na zich versierd te hebben, waren zij blinkend en met bloemen getooid, zoodat zij waren als god Manmatha en Ratih (34).

De vrouwen zagen op de borst harer voortreffelijke minnaars de sporen er van, dat zij vroeger hunne geliefden gekrabd hadden. Ongerust dat zij vertoornd op haar zouden zijn, bogen zij voorover, doch haar hart was ontroerd en verliefd (35).

Evenzoo waren de jongelingen zeer beschaamd bij het zien van de sporen ervan, dat zij gebeten hadden in hare zachte en geurige wangen. Zij waren verheugd en hunne haren rezen te berge; dit was natuurlijk, omdat zij gestoeid hadden met hunne geliefden (36).

«O geliefde, wacht op mij, vermoeid en neerslachtig bij het zien van uwe schoonheid, terwijl gij u versiert. Gij zijt versierd en (uwe oogen) zijn met collyrium ingesmeerd, jongere zuster. Mijn hart smelt en is verbrijzeld, door u getroffen (37).

«Uwe fijne wenkbrauwen zijn uw boog en uwe oogen zijn zoo scherp als sporen, en uwe schoone oogharen ²⁾ zijn als de vederen (der pijlen) en het collyrium is te vergelijken met het vergif ervan (38).

«Teeder, glad en fijn is uw haarwring, die is als de speer, die mijn hart wondt. Zoo zijn uwe ronde borsten als een werpschijf, mijn wankelend hart wordt daardoor getroffen (39).

«Uw oor is als de slangenstrik (Nāga pāṣa), zou ik denken; de juweelen, die ze versieren, die zijn als het ware zijn hoorn (kuif). Voortdurend straalt hun glans, dat is zijn vergif, waardoor ik verdelgd word (40).

«En uw middel is dun en slank; ik ben verbaasd, zusje, ziende hoe lenig ³⁾ het is. Als ik het zie, wordt mijn ge-

¹⁾ De Bal. vertaling geeft makawitta weer door mañadangang. Dr. van der Tuuk echter vat (Kawi-Bal. Wdb. III, pag. 537) makawitta op als eene afleiding van witta (bezitting). In de aangehaalde plaats bij van der Tuuk, s. v. witta leze men: makawitta voor mahawitta en manisnya voor mamunya.

²⁾ Het woord hidēp ontbreekt in mijn Oudjav. woordenlijst en in mijn Kawi-Bal. Nederl. Glossarium op het O. Jav. Rāmāyaṇa.

³⁾ De vertaling van jambēt door „lenig” is in overeenstemming met die van māmbēt en past hier, evenals in vers 44, beter dan die van „slap neerhangend” in mijn Oudjav. Woordenlijst, p. 204.

moed meegesleept, kwijnend en bevreesd, word ik tevens afgemat (41).

«En uwe lippen, zusje, die wenken mijn hart. Hare glans is rood, als een schoone diamant, zeer stralend. Het is alsof men koraal ziet in uw lotusgelaat. Uwe tanden, zusje, zijn smetteloos van glans (42).

«Uw neus is liefelijk, zeer scherp, zusje, aan den rand. Ik ben beschroomd, hem aan te raken, zusje, als ik u kus. Vroeger toen gij mij kustet, was er blanketsel op mijn borst. Ik trachtte achteruit te gaan, verlangend naar de scherpheid ervan (43).

«Uwe armen zijn slank, mijn hart wordt begeerig, als ik daar-naar kijk. Ik verlang er naar, omhelsd te worden, ziende hoe lenig die zijn. Als uw kleed zich hier wikkelt om mijn hals, is het duidelijk, dat ik gebonden u zal volgen overal waarheen gij gaat» (44).

Zoo waren de woorden van den jongeling, die hij sprak tot zijne geliefde. Breedsprakig en verliefd is de aard van iemand, die pas gehuwd is. Hij was niet langer beschaamd en ging hoe langer hoe dichter naast haar zitten, uit verlangen om te zien, hoe zijne vrouw zich tooide (45).

Vervolgens nadat de jonge vrouwen zich het gelaat gewasschen en zich versierd hadden, was het rijk Langkā als een breed meer. De gezichten der vrouwen waren als de lotussen erin, hare snel lonkende oogen waren te vergelijken met kussende bijen (46).

Als de hemel was het plein van de residentie, nadat het geveegd was, zwart, glanzend, breed, vlak en fijn was het zand ervan; de uitgestrooide bloemen waren als de sterren; met het verblijf van Anangga was het te vergelijken in bekoorlijkheid (47).

Alle rākṣasa's, die de gunstelingen waren van Daśāya gingen zitten; allen waren vast in hun trouw, kenden de gezindheid van hunnen heer en waren standvastig; onwankelbaar dienden zij hem en trachtten hunne opwachting te maken; om den vorst tevreden te stellen in al wat hij deed, geen ander was hun streven (48).

Alle zitplaatsen van de rākṣasa's waren naar hun rang, volgens hunne zitplaatsen, zeer gehoorzaam aan de bevelen, gebogen, bevreesd, eerbiedig, geen was er, die weerstreefde. Zij begaven zich naar hunne zitplaatsen, naar behooren (49).

De quintessens van hunne deugden was dienstbaarheid, slechts hiernaar ging hun streven. Zij waren allen bedreven in beleid,

beraad en overleg; zij waren allen gelijk in kennis van de geschriften, zonder daarin te kort te komen. Om den vorst in alles wat hij deed tevreden te stellen, dat was hun doel (50).

Buitengewoon bedreven waren zij in alles, wat een geliefde dienaar behoort te doen, verdienende nagevolgd te worden door hen, die hunnen heer trouw zijn en liefhebben. Hetgeen af te keuren was in alle rākṣasa's was, dat zij altijd de aarde verwoestten, onmeedoogend (51).

Zij waren allen even brutaal, hardvochtig, begeerig naar winst en dom, verblind, verbijsterd en de wereld bedriegend, zij stoorden de menschen, die het pad der plicht betreden, valsch, arglistig, gemeen, zeer stomp, boos en slecht (52).

Het veroorzaken van leed aan andere menschen, dat was hun werk. Zij waren brooddronken, scherp en opgewekt, alsmede overmoedig; hunne ellebogen waren strak, als zij drukten, als een leeuw; zij keken wild rond, hun kinbaard was gekruld en hun snor was rossig (53).

Vervolgens gingen de voornaamste mantri's hunne opwachtmaken. De oudste daar was de patih, die bekend was als Prahasta; hij was zeer standvastig en beroemd als een dappere held, beleidvol in tucht, ervaren in de handelingen der staatkunde (54).

Bij zijn komst maakten de scharen der dienaren gezamenlijk ting hunne opwachting. Zij waren allen schoon en ervaren in het gedrag, dat jegens een vorst betaamt. Fier en bedreven in gebaren, wenken en bewegingen; in alle deugden van een dienstbare waren zij niet onervaren (55).

De leiders¹⁾, die een rang hadden, waren ten getale van duizend hoofden, zij waren allen gekleed, aaneengesloten, ten getale van honderdduizenden, om niet te spreken van de achterhoede, hun aantal was ontelbaar, dreunend en elkaar verdringend langs den weg, als een stroom (56).

De zeer ruime audientiezaal die was te vergelijken met de zee. De zeer onvergelykelijke poorten, die waren de klippen daarin. Allen, die hunne opwachting maakten en die daar buiten

¹⁾ Pangalih ontbreekt in mijn Oudjav. Ned. Woordenlijst en in mijn Kawi-Bal. Nederl. Glossarium op het Oudjav. Rāmāyaṇa. De vertaling steunt op de Bal. glosse mangentōrang in van der Tuuk's Kawi-Bal. Wdb. I, 267. Hij vertaalt deze plaats niet en scheidt de woorden verkeerd: sang apangaliha pangkat, terwijl men moet lezen: sang apangalih apangkat.

rustten, waren als het ware overstroomd door de rivier, die tot stilstand gebracht en afgedamd was (57).

De hofbeambten en hunne dienaren boden allen verschillende geschenken aan, die gereed werden gezet buiten de poort, ontelbaar in aantal. Laat er niet gesproken worden van de menschen, die verbaasd stonden te kijken; hetgeen verrassend was op aarde, dat werd door hen in menigte aangeboden (58).

Olifanten, zeer woest, vreeselijk en niet weinig wild, zeer geducht; ieder, die vooruit zou durven treden, zou door hen vertrappt worden. Deze nu werden aangeboden door machtige helden, onvergelykelyk en volleerd in de olifantenkennis (59).

Er waren lieden ervaren in de paardenkennis en daarin uitblinkend en die bedreven waren in de kunst van het mennen van paarden. Er waren er, die renden zoo snel als een pijl of zoo snel als de gedachte. Deze nu, de voortreffelijkste der paarden, werden in grooten getale aangeboden (60).

Ook waren er helden, die wonderlijke, vreeselijke dieren aanboden, er waren rhinocerossen, groote slangen, leeuwen, beren en tijgers. Bij tientallen werden zij door hen gedragen zonder kooi. Alsof het schildpadden waren, werden leeuwen door hen aangeboden (61).

Er waren er, die terugkeerden, na den hemel doorkruist en Indra's hemel verwoest te hebben en die alles wat zich bevond in den tuin van god Indra hadden weggenomen. Zij nu kwamen allen met buit en boden vruchten aan, die smaakten als amṛta, bovenmenschelyk en zeer lekker (62).

Er waren er, die bloemen van koraalboomen kwamen aanbieden en de bladeren ervan, die nog teeder en jong waren, die hadden zij geplukt. De god was uitgeput en geheel op. Zij allen waren bevreesd en beschroomd als slakken; geen was er, die zich bewoog (63).

Vervolgens, nadat zij hunne geschenken aangeboden hadden, wachtten de helden allen. Daçāsya nu kwam naar buiten en ging zitten op een met juweelen versierden leeuwenzetel, van goud gemaakt en van paarden waren de bloemen en velerlei de sieraden. Toch was hij zwart als een bliksemzwangere zwarte, wolk (64).

Toen hij uit de raadzaal ging, weerklonken snel de groote trommen. Daarop trad de oude patih en de legerbevelhebber binnen. Bij hun komst traden allen naar voren en bogen eerbiedig. Zij gingen zitten voor Rāwaṇa aan den rand van de raadzaal.

SARGA XIII.

Reeds waren alle paṭih's naar voren getreden, doch Wibhīṣaṇa was nog niet gekomen. Hij was verdiept in de vereering van god Çangkara, peinzende over het welzijn der geheele wereld (1).

Zijn geest was standvastig, in gepeins verzonken, onwankelbaar. Zijn blik was liefelijk, zacht, zoet en bekoorlijk. De onreinheid en de verblindende was uit zijn hart verdwenen; zijn rākṣasa-aard was niet meer zichtbaar (2).

Na gebeden te hebben met een rein gemoed, was hij op het punt om te gaan, zonder zich in de richting te vergissen. Hij trad binnen bij zijne moeder, om zijne opwachting te maken; nooit vergat hij zijne moeder eerbied te betuigen (3).

Hij overdacht bestendig alle plichten van een kind; naar een edel gedrag streefde hij voortdurend. Dit was de reden, dat hij steeds zijn eerbied betuigde; navolgenswaardig voor anderen was zijne aanhankelijkheid jegens zijne moeder (4).

Toen zijne moeder hem zag, was zij verheugd in haar hart, ziende, dat haar zoon eerbiedig groette, alvorens zijne opwachting te maken. Zij trad naar voren en sprak tot Wibhīṣaṇa, het welzijn der aarde was het doel harer woorden (5):

«Mijn zoon, o edele Wibhīṣaṇa, zie! Laat ik u mijn verdriet mededeelen. Mijn gemoed is altijd medelijdend en treurt, ziende dat de wereld verwoest en altijd gekweld wordt (6).

«Uw oudere broeder Daçamukha is dwaas en dom, zeer onmeedoogend en niet vatbaar voor genegenheid. De geheele wereld wordt gekweld en uitgeput door hem. Zijn eigen macht is het, waarop hij steunt, niets anders (7).

«Het is, alsof de geheele wereld door vergift getroffen is. Uw oudere broeder Rāwaṇa is als kwellend vergift. Doch maan gij hem aan, dat hij ophoude! Wees gij de nectar, die de geheele wereld levend maakt! (8).

«Dit moet uw oudere broeder Rāwaṇa voorgehouden worden. De voortreffelijke telg van Raghu moet, naar mijne meening, eerbiedig behandeld worden. Zijne geliefde moet eveneens geëerbiedigd worden. Dit zij het geneesmiddel, waardoor de aarde bevredigd zal worden (9).

«Daçānana kwelt alle goden. Zijn geest is als het vergif Kālakūṭa, doch de voortreffelijke telg van Raghu is als god Īçwara. Stellig en zeker zal uw oudere broeder door hem gedood worden (10).

«Dit is de reden, dat mijn gemoed niet twijfelt, of Daçamukha door hem op het slagveld zal overwonnen worden, dat zijn rijk verwoest en verdelgd worden en zal verbranden. Dat is de reden, dat ook ik ongetwijfeld zal sterven (11).

«Ziehier den tuin die vroeger altijd geëerbiedigd werd; nu zijn zijne boomen vernield en omgevallen en de legeraanvoerders en militaire hoofden der rākṣasas's, die vroeger dapper en machtig waren, zijn allen gedood (12).

«Maan dus uw misdadigen ouderen broeder aan, herinner hem aan het gedrag van een edel mensch, wend een middel aan, opdat hij niet weerstreve, tracht hem ernstig in de wetenschap te onderwijzen!» (13).

Zoo waren de woorden zijner moeder, die hem gelastte, (hem) te vermanen. Wibhīṣaṇa weerstreefde haar bevel niet, want hij was zelf reeds van plan, hem te vermanen, doch hij wachtte slechts op de woorden zijner moeder (14).

Bij de woorden zijner moeder was zijn gemoed verheugd; hoe langer hoe helderder werden zijne gedachten. Hij trad binnen om zijne opwachting te maken en betrad de buitengewoon schoone audientiezaal (15).

Bij zijn binnentreden zag hij zijn ouderen broeder zitten, gezeten op een gouden troon, te vergelijken met vuur. Zijn lichaam was glanzend zwart, als het ware de rook en zijn blik was trillend als vonken (16).

Uit genegenheid was het, dat hij hem aankeek, doch zijn uiterlijk en inborst en zijn blik waren geducht, niet anders dan dat van een vergiftige slang. Zijn gedrag boezemde hen, die hem zagen, schrik in (17).

Daarop trad Wibhīṣaṇa naar voren, eerbiedig gebogen zijnen ouderen broeder begroetend. Hij stond vriendelijk op en schoof hem een zetel toe, dicht bij zijn gouden zetel (18).

Toen Wibhīṣaṇa gezeten was in de vergadering, frisch en glanzend om te zien, sprak Daçānana verheugd tot den patih, met geregelde woorden (19):

«O gij allen, die krachtig zijt in den strijd, heldhaftig en onstuimig, onversaagd vooruitdringend in den strijd, onvergelelijk van kracht, beroemd in de geheele wereld als uitstekende helden, zoodat iedere vijand oogenblikkelijk door u vernietigd wordt! (20).

«Onbevlekt en rein is uw gemoed jegens uwen tegenstander.

Gij zijt ervaren in het beramen van middelen, rein van beleid, uitmuntend in wijsheid. Al wat gij vroeger besloten hebt, dat is gelukt (21).

«Doch ziet nu, hoe wij met den vijand moeten handelen. Rāma is reeds gekomen op den Mahendra. Hij is nu op het punt, de zee over te steken met zijne legerscharen, de apen (22).

«Vroeger is uw leger van dappere rākṣasa's, Tāṭakā, Wirāḍha en Dūṣana gesneuveld. Zij zijn gedood door Rāma in het woud, doch gij waart niet verbitterd wegens uw afkeer om te strijden (23).

«Bālī was mijn vriend, dien ik beschouwde als mijn eigen lichaam, door mij geliefd en mij genegen, niet gering. Hij nu is gedood door Raghu's telg, zonder dat dit gewroken is. Het is alsof gij machteloos zijt, naar ik meen, omdat gij erin berust (24).

«En Akṣa, mijn geliefde zoon, gij hebt vroeger toegelaten, dat hij stierf. En nu is mijne residentie geheel verbrand zonder dat er iets van overblijft, doch gij berust er in (25).

«Verregaande is de minachting van dien Rāma, naar mijne meening. Ik hoor, dat hij nu op het punt staat, om over te steken. Deelt mij mede, welke maatregelen wij op zee moeten nemen, wanneer hij hier komt, welke gedragslijn gevolgd moet worden» (26).

Zoo sprak Daśāya tot den patih. Alle helden stonden op en hieven een krijgsgeschreeuw aan. Allen tegelijk namen zij de wapens op; helder blonken hunne zwaarden, kṛtāla's en lānggala's (27).

Sommigen draaiden hunne verschrikkelijke stokken en knotsen in het rond. Anderen grepen hunne bijlen en bogen. Zij stonden op, schreeuwend als geduchte leeuwen, hun haast toonende, om den vijand te overwinnen (28).

Prahasta, vermaard in den strijd als een held, die was hun aanvoerder, schitterend in de vergadering. Zij beraadslaagden, vertrouwend dat zij den vijand zouden overwinnen. Luidklinkend sprak hij als een felle tijger (29):

«Zooals de vorst beveelt, wij verkeerden in moeilijke omstandigheden. Wat baat het, te beraadslagen over wat gewichtige gevolgen kan hebben. Uw vijand is zwak als rhabarber, naar mijne meening, weelderig ¹⁾ en onervaren, evenals rhabarber (30).

¹⁾ Deze beteekenis, door v. d. Tuuk opgegeven, lijkt mij hier passender dan die van „gloeïend” in mijn Oudjav. Woordenlijst. Vgl. ook mijn Glossarium, p. 76, s. v. ungur.

«De meening van den vorst nu is zeer verkeerd. Vroeger toen gij Indra beoorloogdet, waart gij niet ongerust. Er was geen beraadslaging alvorens te strijden, doch nu er een menschelijke vijand is, wordt daarop gelet (31).

«En het is, alsof de vorst de groote kracht der dappere rākṣasa's in den strijd niet ziet. Zelfs als de zon moest gedood worden, dan zouden wij de aarde in honderd stukken verbrijzelen (32).

«En als de maan moest gedood worden, dan zou een hoofd van u in staat zijn, haar te verzwelgen. Als gij dit wenschet, zouden alle voortreffelijke vorsten door u ingeslikt en fijngekauwd kunnen worden (33).

«Doch wat uwe vijanden Rāma en Lakṣmaṇa aangaat en de apen, die zijn niet weinig dom. Zij zijn als samengebalde rijst, wanneer zij komen; op hen behoeft niet gelet te worden en zij zijn niet waard, dat over hen beraadslaagd wordt (34).

«De Kailāṣa werd vroeger in beweging gebracht en met gemak door den vorst in zijne linkerhand opgenomen, terwijl zelfs god Maheṣwara en zijne gemalin zich bevonden op den top van den berg (35).

«Laat er niet gesproken worden over de kracht van den vorst, doch laat er over het geringere volk van de troepen der rākṣasa's gesproken worden. De aarde zou door hen omgekeerd worden, boven in den hemel en onder in den grond (36).

«En de bode van Raghu's telg, die lage aap, die den brand gesticht heeft, zelfs hij is niet machtig. Doch de reden, dat de rākṣasa's door hem overwonnen zijn, is dat het de aard is van machtigen, om achteloos te zijn (37).

«Daarom is raad nutteloos; wat baat het, om te beraadslagen, want hij die vroeger machtig was, is overwonnen; ten onrechte wordt getreurd over Rāma's komst» (38).

Zoo waren de woorden van de aanvoerders der rākṣasa's in de raadszaal, want hun geest was trotsch en pralend. Op zijn beurt sprak Wibhīṣaṇa, eerbiedig, met het doel om af te raden antwoordde hij (39):

«O gij helden allen, onderdanen van den vorst! Uwe woorden zijn gepast en niet verkeerd, want gij zijt het inderdaad, op wie de hoop gevestigd is, dat gij den vijand zult overwinnen en dat gij uw leven zult opofferen (40).

«De vorst hier vraagt om raad; het voor en tegen wordt over-

wogen door den koning. Laat dus uw antwoord een maatregel zijn, die kan bevredigen, nu echter neemt gij de wapens op (41).

«Het doel van beraadslagen is verstandig overleg te plegen, niet heldenmoed is het, waarop men steunt bij staatkundig beleid. Al wie zeer tehuis is in de woorden der geschriften, die wordt gelast, te spreken en verstandigen raad te geven (42).

«Het is te betreuren, dat Raghu's telg zal komen, want zijn bode was zeer machtig. Vroeger bij het verbranden, welke rākṣasa's weerstreefden hem toen? Geen held was beschaamd, allen zijn zij gesneuveld (43).

«Ik zou meenen, dat hij niet door den Slangenstrik gevangen is; door nalatigheid meent gij, dat hij ontsnapt is. Hij had zich zelf omwikkeld en gebonden; ten gevolge van zijn macht was hij overmoedig (44).

«Doch deze strik was werkelijk een voortreffelijk wapen, het toppunt van uw macht was hij, niet anders. En toch werd hij oogenblikkelijk gebroken, vernield en doorgesneden; niet door uwe nalatigheid is hij ontsnapt (45).

«Streeft naar beleid en volgt de wetenschappelijke voorschriften op, hebt geen minachting voor staatsbeleid, want alle macht is niet bestendig, veel eigenwaan van den geest doet daarvoor onder (46).

«Niet gering is het, dat men overwint in den strijd en niet ieder een is in het bezit van schoonheid. De standvastige, die doorkneet is in beleid, die is bestendig in dapperheid en schoonheid (47).

«En dit is de oorzaak van bestendige schoonheid, als men bedreven is in en overweegt de zes eigenschappen¹⁾. De deugden en gebreken ervan moet men kennen, dan zal men zien, dat het nuttig is, ze te volgen (48).

«Verbond en vijandschap, het uittrekken en het blijven zitten, het aankweken van haat en wie tot bondgenoot moet genomen worden. Dit zijn de zes eigenschappen, die strekken tot beleid en die degene, die den vijand wil overwinnen in den strijd, moet kennen (49).

«Menschlievendheid is de hoogste wijze van beleid, de hulp der zes eigenschappen is de oorzaak der overwinning. Als er niemand is, die den vorst genegen is, dan zijn de zes eigenschappen tevergeefs en doelloos (50).

¹⁾ V. d. Tuuk, Kawi-Bal. Wdb. III, 162, s. v. ṣaḍguṇa: sandhi, wigraha, yāna, āsana, dwaidhībāwa en saṃgraya.

«Als de vorst gebrek heeft aan troepen en geldmiddelen, is het duidelijk, dat hij zal onderdoen voor den vijand in den strijd, want is er iemand, die hem genegen is, dan kan hij spoedig geld en troepen tot zich trekken (51).

«De zes verkeerde hartstochten, waarvan begeerte de eerste is, zijn niet verafgelegen vijanden. Dat is de reden, dat genegenheid niet aanwezig is. Omdat de vorst zich toelegt op de zes verkeerde hartstochten, wordt die (genegenheid) verwijderd en niet gekweekt in het hart (52).

«Hij beheerscht niet de vijanden, die in zijn lichaam zijn en hij streeft niet naar genegenheid en beleid. Hoevele geldmiddelen en troepen hij ook heeft, die zijn vijanden, als de tijd van den strijd komt (53).

«En hiernaar streve de vorst voortdurend; laat hij niet strijden, als dit geen voordeel brengt. Als men ziet, dat men groote winst zal behalen, toch zal men het niet verkrijgen, al slaagt men in den strijd (54).

«Niet alleen op strijd legge de vorst zich steeds toe, ook naar vriendschap zij zijn streven; want gene draagt niet zeker goede vruchten, zoodat men kan vermoeden, dat er kwaad uit kan voortkomen (55).

«Daarom moet men zijn tijd afwachten en de gesteldheid van het terrein leeren kennen, of het verkeerd is voor den vorst, te strijden of vriendschap te sluiten, nutteloos is het streven, op het oogenblik draagt het geen vrucht (56).

«Daarom moet degene, die wil overwinnen in den strijd, eerst de middelen overwegen, alle beleid zij er op gericht, een verbond te sluiten met den vijand. Dit worde overwogen door hem, die naar het goede streeft (57).

«Dat zij het doel van hem, die ervaren is in beleid; opdat zijne vijanden niet toenemen, tracht hij, zijne vrienden van hen afkeerig te maken. Als zij afkeerig zijn, zullen zij zeker tot hem komen (58).

«Nadat nu de vrienden zich van de vijanden afgewend hebben, moeten zij door hem zooveel mogelijk verwelkomd worden. Al hunne wenschen moeten ingewilligd worden, opdat zij genegen zijn en deel hun mede, hoe het gedrag van hun vijanden is (59).

«En het geheele geslacht van den vijand, dat moet men trachten te scheiden in den strijd, opdat zij gedurende den strijd

niet volgen; het is hun aard hulp te zoeken, niet in verkeerde richting (60).

«Nadat nu de schaar zijner vijanden uiteengegaan is, dan besluite hij, te verlangen naar den strijd; niet snel moet hij te werk gaan in het beoorlogen van den vijand; de genegenheid van zijn bondgenoot, daaraan moet hij denken (61).

«Van zijn macht en zijne toewijding stelle hij zich op de hoogte. Men moet opletten, dat hij niet ophoude te strijden en dat hij niet gezind is, naar een ander te gaan. Daarop moet hij letten bij de verzameling der troepen (62).

Als hij weet, dat de troepen zich verzameld hebben en dat hij over de versterkte plaatsen niet ongerust behoeft te zijn, volledig toegerust met wapens, geldmiddelen en strijdagens, dan is het zeker, dat hij zal overwinnen in den strijd (63).

«Als de vorst zwak is en niet in staat, om vooruit te trekken en de vijand niet in staat is, om te komen, dan drage hij zorg voor zijn rijk en blijve hij in zijn burcht en in de forten. Laten de dappere strijders, wapens en geldmiddelen worden verzameld (64).

«Wanneer echter de vijand optrekt tegen den vorst, dan zoek hij zijn toevlucht in alle forten. Dijken, bergen, diep water, ravijnen en moerassen en vele personen, die zijn de bewakers der forten (65).

«Als echter zijn vijand zeer machtig is en zijne vrienden talrijk en zijn leger niet klein, dan zoek hij zijne toevlucht bij een vriend, die hem genegen is, die zeer machtig is en in staat, om hem geluk te schenken (66).

«Zoo zij de handelwijze van hem, die ervaren is in goed beleid, opdat hij succes in den strijd verwerve. Doch als men hem tracht te bedriegen, dan zij menschlievendheid de grondslag van zijn beleid (67).

«Als er echter geen menschlievendheid in u is en gij op de geheele schaar uwer vrienden niet let, dan vluchten zij en houden op, te komen en betoonen geen eerbied, omdat zij verontrust zijn bij het zien van een verkeerd gedrag (68).

«Wat is het, dat oprecht verlangd wordt, opdat men niet zal onderdoen in den strijd? Want alles wat niet in u is, dat bevindt zich vereenigd in Raghu's telg (69).

«Hij is onbegrensd in zijne gedachten, want in macht munt

hij inderdaad uit. Deze Bālī, die zoo krachtig¹⁾ en machtig was, dien heeft toch Rāma zonder moeite gedood (70).

«De apenvorst Sugrīwa is door hem tot koning verheven. Deze nu zij uw oprechte vriend, geen ander. Groot is zijne aanhankelijkheid jegens Raghu's telg. Verdwenen is uw bondgenoot en uw geluk is afgenomen (71).

«Uwe groote ascese is toch verdwenen, omdat niet weinige dappere rākṣasa's gesneuveld zijn. De tuin is vernield en ook Akṣa is gesneuveld. Uwe residentie is verwoest, verbrand, vernield en in asch gelegd (72).

«En gij zult niet zegevieren over verafstaande vijanden, want gij doet onder voor uwe nabijzijnde vijanden. Hartstocht enz. zijn machtig en bestrijden u herhaaldelijk, doch gij weerstaat hen niet, kleinmoedig, zonder weerstand te bieden (74).

«En al uwe familie is verblind; hun streven is afkeerig van de heilige schriften. Zij zijn niet bedreven in beleid, waardoor zij ook onderdoen²⁾ zonder rekening te houden met de wereld zijn zij overmoedig (74).

«Bālī, die uw vriend was, is gestorven, doch Sugrīwa, die leeft nog. Uwe vijanden zijn talrijk en ervaren in beleid, waarom zij den voortreffelijken Rāma onderdanig zijn (75).

«Uwe vrienden echter zijn niet passend, want zij zijn allen toornig en slecht gezind. Hij is treurig, omdat zijne geliefde hem ontnomen is en gij treurt, omdat uw leger door hem verslagen is (76).

«Als diamant en ijzer beide hard zijn, dan zullen zij beide zwak bevonden worden, als zij elkaar ontmoeten. Zoo is het met u beiden, dat gij beiden smart gevoelt; als gij beiden bevriend waart, zoudt gij elkaar genegen zijn (77).

«De toorn van Raghu's telg is als het vuur, dat vlamt door het leger der apen, dat als de wind te beschouwen is. Uw gemoedsrust is te vergelijken met het water, waardoor de toorn ophoudt, te vlammen in zijn hart (78).

«En als gij optrekt met hem, dan wed ik, dat uw groot geluk zal terugkeeren, want hij is zeer machtig en bedreven in beleid en groot is ook zijne genegenheid jegens de wereld (79).

¹⁾ De woordspelling Bālī bali in den O. J. tekst gaat in de vertaling verloren.

²⁾ Vermoedelijk moet men in den tekst: kalah lezen in plaats van kala. Als de laatste lezing juist is, zou de vertaling luiden: vanwege hunne slechtheid (snoodheid, boosheid).

«Immers hij overtreft u in leger en geldmiddelen, waarop hij steunt. Bewijs hem dus eerbied en bestrijd hem niet, want in geval van nederlaag plukt gij geen vruchten daarvan, doch uwe geldmiddelen gaan te gronde en uw leger vermindert (80).

«Als gij echter werkelijk overwint in den strijd is dat, omdat gij niet wenscht te strijden, want iemand, die onrust veroorzaakt, dien verlaat het geluk en het leed vereenigt zich in hem (81).

«Zoo ziet men, als de vorst die daad verricht, dan zijn de uitgaven te betreuren en zelfs schandelijk voor hem. Groot is de belooning van een gelukkig uiteinde. Dit is het, waarnaar de vorst moet streven (82).

«Wanneer gij echter wenscht strijd te voeren, dan zijn uwe uitgaven veel en de winst moeielijk te verkrijgen, en wat gij ten slotte verkrijgt (succes), dat is er niet. Daarom past het, dat gij eerbiedig uwe hulde betuigt (83).

«Dat uwe kinderen, uwe vrienden en uwe troepen gesneuveld zijn, daarvan is alleen de macht van Rāma de oorzaak. Uw vriend Sugriwa is naar hem ontvloden. Het zal niet gebeuren, dat hij tot u terugkeert (84).

«Daarom moet gij nederig uwe hulde betuigen; slechts een goed gedrag moet gij volgen, niets anders. Degene, die van nature goed is en wien geluk geschonken wordt, die vergeldt dit steeds aan den schenker (85).

«En de dappere apen zijn standvastig; geen is er onder hen, die weder tot u zal komen. Groot is hunne genegenheid jegens den voortreffelijken telg van Raghu; zij beraadslagen allen, hoe zij ten strijde zullen trekken (86).

«Als juweelen en goud en fijne gewaden worden gegeven aan de apen, die zouden niet geschikt zijn.¹⁾ Niet het kostbaarste der kostbaarheden moge tot hen komen, slechts vruchten is het waarop zij hopen, niets anders (87).

«Wanneer gij echter meent, Anggada over te halen, noodig hem uit, hier te komen en zend hem goud en juweelen, maar toch zal het niet gebeuren, dat hij tot u komt, want hij is zeer braaf, standvastig en wijs (88).

«En ik zie geen macht in de geheele wereld, die geschikt zou zijn voor u, om uw toevlucht in den strijd daarbij te zoeken.

¹⁾ Zoo meen ik deze plaats te moeten opvatten. Letterlijk staat er: juweelen, goud en fijne gewaden als geschenk voor de apen niet zal gaan dat (tan parā ya).

Verhef u niet boven den voortreffelijken telg van Raghu, want zijns gelijke zult gij toch niet vinden (89).

«Tot alle goden behoort gij uw toevlucht te nemen, vroeger toch waart gij medelijdend jegens de wereld. Niemand is uw vriend en uw vijand is de geheele wereld. Waar zult gij bescherming zoeken bij iemand, die u genegen is? (90).

«Wanneer gij echter meent, bij god Īṣwara hulp te zoeken, hij zal toch geen genegenheid koesteren voor iemand, die overmoedig is, want zijn streven is gericht op het geluk van lieden van een goed gedrag; niet iedereen wordt door hem bemind (91).

«Dit Langkā is zeer ontoegankelijk en moeilijk te naderen, de diepe zee en bergen zijn hare borstwering. Hoewel¹⁾ dit zoo is, moet gij daarop niet vertrouwen; het is niet ontoegankelijk voor iemand, die trotsch gezind is (92).

«Gij zijt toegerust met wapens, geldmiddelen en wagens, doch het volk van Raghu's telg is ongewapend. Hoewel¹⁾ zij geen wapens hebben, is hunne uitrusting toch zoo, alsof zij wel gewapend waren (93).

«Iedereen houdt als wapen gereed, wanneer hij ten strijde trekt, een grooten boom of steenen, zoo groot als bergen. Als er geen bergen zijn en vlakke steenen, dan zijn zijne nagels en tanden hem gelijkelijk tot wapen (94).

«Zijne middelen zijn dus niet zwak, doch uw leger is, naar mijne meening, zwak. Daarom zij er niets anders, dan altijd naar het goede te streven²⁾. Bewijs toch hulde aan heer Rāma! (95).

«Ik doe alsof ik zwijg (er in berust), u aanmanende; schrijf dit niet toe aan mijne wijsheid. De begeerte naar genot is nog niet verzadigd; dit is de reden van mijne domheid, waardoor ik mij gerechtigd acht, u te vermanen» (96).

Zoo luidde de waarschuwing van Wibhīṣaṇa, die gelastte, dat aan Raghu's telg hulde zou bewezen worden. Daçānana was vertoornd in zijn hart; hij antwoordde niet, wrevelig jegens Wibhīṣaṇa.

¹⁾ Kabwat nikān komt ook voor in Sarga VI, vers 135, waar prof. Kern het vertaalt met „hoezeer”. Op deze beide plaatsen beteekent het echter blijkbaar „hoewel”. De overgang van „hoezeer” tot „hoewel” is trouwens niet groot.

²⁾ Deze vertaling van: lanā kēnā huwus is zeer twijfelachtig. Misschien is de bedoeling: „dan er een einde (huwus) aan te maken”. In dat geval wordt echter kēnā niet vertaald.